

loní, Àngel Zúñiga. La següent etapa seria Figueres, on Fontserè confecciona el que «sens dubte era l'últim periòdic mural de la guerra a Catalunya», com encertadament escriu. El penja en un arbre de la rambla sota les bombes. Finalment el camí físic de l'exili pel coll de Lli, «entre el puig de les Salines i la serra de l'Albera, al nord del poblet de les Illes, a la comarca del Vallespir».

Fontserè ens facilita tota una relació de persones que vam tenir a les nostres comarques en aquell trist hivern de 1938-1939. És un tema encara pendent entre nosaltres. Fer una relació de les moltes figures de primer o segon ordre que van viure el seu drama personal de deixar el país per casa nostra. L'autor no amaga que per a ell, als seus estrenats 23 anys, aquella situació era tota una aventura; ho diu amb aquest mot i també assenyalava que en entrar a França des del coll, «baixàvem amb una certa eufòria». Després, com veurem en el següent volum, les coses no serien planeres, però en Carles Fontserè se'n va sortir perfectament i viuria la realitat dels anys d'ocupació alemanya de París i també l'esclat d'alliberament de la capital francesa per les tropes aliades. És a dir, que si aquest primer volum és important, els següents poden superar el nivell d'interès històric i documental.

L'aparició d'aquesta obra ha estat envoltada d'un gran ressò públic. Feia anys que en els entorns històrics i artístics de Catalunya es tenia notícia del treball de Carles Fontserè que també ens demostra que té una capacitat i qualitat d'escriptor més que sorprenent. A partir de l'acurada metodologia que ja s'ha esmentat, ha aconseguit uns resultats positius. Per als gironins aquesta obra ajuda a informar sobre el final de la guerra civil entre nosaltres. Calia fer-ho, especialment pel fet que els testimonis directes d'aquells esdeveniments ens mancaran més cada dia. La puntual i concreta notícia que l'autor ens facilita estem segurs que ajudarà els historiadors d'aquella etapa. Cal esperar els dos següents volums de les memòries d'aquest cartellista que ha esdevingut molt més. Si coneixíem Carles Fontserè com a pintor, escenògraf, fotògraf i creador artístic, és tota una descoberta, i molt bona per a la cultura del país, la del Fontserè escriptor.

J. Víctor Gay

Una dona i una època

TORRENT, Llorenç
Viaranys del destí
 Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès,
 1995, 255 pàg

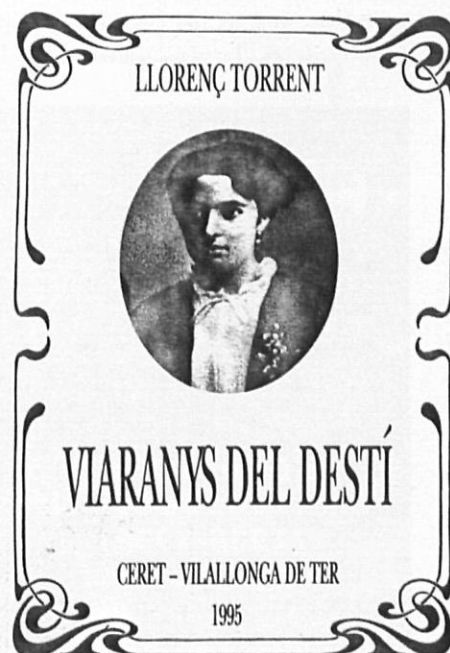
Ceditada pel Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, amb l'ajut de diverses institucions, la novel·la *Viaranys del destí*, de Llorenç Torrent, té un marcat contingut biogràfic, i se centra en l'odissea personal de la protagonista, Nuri, les seves aventures i desventures dins el context turbulent de l'Europa de la primera meitat de segle.

Si la literatura, com diu Pla, és un esforç contra l'oblit, bé hem d'agrair a Llorenç Torrent que fixi per escrit, novel·lant-los, els seus records sobre la vida d'aquesta dona admirable. Tant de bo el seu exemple fos emulat per altra gent que té molt a dir i a escriure sobre el nostre passat. Al capdavall, els avatars històrics del segle XX, tan decisius per al nostre present, no han generat

gaire literatura a casa nostra, potser per l'imperatiu –o la prudència– de callar. Ara és l'hora de parlar i escriure, abans no sigui massa tard.

Però el valor testimonial no és pas l'únic del llibre. *Viaranys del destí* segueix el model, tan fructífer, de la novel·la que narra la formació d'una personalitat, d'un caràcter, que s'enfronta a un cúmul d'adversitats: orfenesa, allunyament, seducció, malcasament, fugida, guerres, etc. Hi predomina l'acció, sense deixar mai de banda l'anàlisi introspectiva. També en aquests aspectes la novel·la és plena d'interès.

Destaquem per últim una característica que, més que dels personatges, ens parla del mateix autor, Llorenç Torrent. Si bé al llarg de la novel·la hi surt una llarga galeria de personatges diguem-ne negatius –egoistes, malvats, falsos, cíncics–, mai no són el focus de l'obra. Contràriament, sembla que l'autor vulgui reflectir i recrear-se en la bondat d'uns pocs personatges que vetllen per l'heroïna. Com si el mal, tan present arreu, no interessés gens l'autor, atent només a l'espectacle de la bondat, de vegades heroica, d'alguns personatges. És curiós que, en contrast amb una època marcada per la follia humana, Torrent no ha perdut la confiança en els valors humans. Això és, per damunt de tot, aquesta novel·la: des de l'adversitat, un cant a la humanitat.

J. N. Santaaulàlia